

פרשת שופטים

עשרת הדברים הרחבת הדיבר החמישי והשישי

הדיבר החמישי:

כִּכְדָּ אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כְּאִשֶּׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ
לִמְעַן | יִצְרִיךָ יְמִיךָ וְלִמְעַן יִיטֵב לָךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ:
הרחבת הדבר: שופטים ושוטרים. עניין השררה, הנביאים, המלך, הכהנים

מקום הסנהדרין הוא בהר הבית. לכן מזהירה כאן התורה לא-
תִּטֵּעַ לָךְ אֲשֶׁרָה כָּל-עֵץ אֲצִל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-לָּךְ:
וכן את שתי האזהרות שאחריה.

כי ימצא בקרבך. כתב האבן עזרא: אחר שהזכיר האשרה אצל
המזבח שהיא בפרהסיא לכל שב להזהיר על היחיד על עבודת
גילולים: זהו טעם הזכרת האיסור כאן.
בפרשה זו לומדים גם כמה עניינים השייכים לדיינים.

כי יפלא. עניין הדיינים. מקומם בהר הבית. כפי שכתבתי לעיל,
הסנהדרין הם הסמכות העליונה
עוד שני ענייני שררה: עניין המלך. אחר כך, עניין שבט לוי
העובדים בבית המקדש ומלמדים תורה את עם ישראל.

וסמכות עליונה נוספת: הנביא, השומע דברי ה' ומעבירם אל
העם. ומקדים לכך משה אזהרה לא ללמוד מהגוים הפונים אל
מעוננים ואל מכשפים. כמו כן, מזהיר משה מפני נביא שקר.

חוץ מהטעמים של מצות כיבוד הורים מצד הכרת הטוב, יש
בה גם את העניין של קבלת מרות. ההורים הם הראשונים
מהם הילד לומד מה היא משמעת, וכך לומד גם בהמשך לקבל
מרות של מלמדים ומחנכים ורבנים.

בפרשתנו אנו קוראים על השופטים, על הכהנים והלויים
היושבים במקום אשר יבחר ה' ודנים את העם, על המלך, ועל
הנביאים. כל אלה הם בעלי הסמכות בעם ישראל.

גם עניין הכרת הטוב, וגם העניין השני שהזכרנו שייכים כלפי
בעלי הסמכות. לפי זה, עניינים אלה שבפרשתנו הם הרחבה
של הדיבר החמישי כבד את אביך ואת אמך.

נעבור על העניינים הנוגעים לעניין זה:
שופטים ושוטרים. זהו עצם הציווי על העמדת שופטים
ודיינים. ומזהירה התורה על הנהגתם הנכונה.

הדיבר השישי:

לא תרצה:

הרחבת הדבר: עניין ערי מקלט וכל העניינים שעד סוף הפרשה.

כי הסגת גבול מביא לידי ריב ומכות ורציחה. על כן כתיב אחרי
זאת נפש בנפש ... והטוען כי חברו הסיג גבולו יביא עדים:
האבן עזרא כתב זאת על הסמיכות לפרשה שאחריה, אך גם
לפי דבריו יש כאן קשר לעניין לא תרצה.

בין ענייני לא תרצה מביאה התורה גם פעמים בהן מצוה להרוג.
עניין עד זומם. עד זומם שזמם לחייב מיתה, צריך להרוג.
כי תצא למלחמה. בפרשה זו מדובר גם בהריגת האויבים, וגם
בחשש שמא ימות 'אשר בנה בית חדש ולא חנכו' ועוד.
כי תקרב אל עיר. גם כאן מדובר בהריגת האויבים.
כי תצור אל עיר. את איסור השחתת עץ מאכל, תולה התורה
בכך שהעץ אינו אדם הנלחם בך.
הפרשה מסיימת בעניין עגלה ערופה. הקשר ללא תרצה מובן.

הפרשות הבאות עד סוף פרשת שופטים עוסקות בעניינים
הקשורים לעניין לא תרצה.

כי יכרית ... שלש ערים תבדיל לך ערי מקלט לרוצח בשגגה.
וכי יהיה איש שנא לרעהו רוצח במזיד שנס אל ערי מקלט.
לא תסיג גבול רעך. הקשר לעניין ערי מקלט: חשבתי על שני
פירושים שונים, ושמתתי לראות שסייעני הקב"ה לכוון לשני
פירושים שכתבו רבותינו הראשונים:

הבעל הטורים כתב: לא תסיג גבול. אזהרה לב"ד שלא יחליפו
אחת מערי מקלט בעיר אחרת:
פירוש אחר שחשבתי: על ידי הסגת גבול ניתן להגיע לריב
ולרציחה. אח"כ מצאתי שהאבן עזרא כתב משהו קרוב לזה: ...

כִּי-תִקְרַב אֶל-עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקִרְאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם:
וְהָיָה אִם-שָׁלוֹם תַּעֲנֶנָּה וּפָתַחָהּ לָךְ וְהָיָה כָּל-הָעָם הַנִּמְצָא-בָּהּ יִהְיוּ לָךְ לְמַס וְעַבְדֶּיךָ:

יהודי. אותם רשעים הוסיפו על רשתם ופרסמו את הדברים כאילו נאמרו מפיו של תלמיד חכם. אותם יפי נפש מרבים לדבר על "שלום" עם האויבים. בפרשתנו מלמדת אותנו התורה: וְהָיָה אִם-שָׁלוֹם תַּעֲנֶנָּה וּפָתַחָהּ לָךְ וְהָיָה כָּל-הָעָם הַנִּמְצָא-בָּהּ יִהְיוּ לָךְ לְמַס וְעַבְדֶּיךָ: זהו השלום אותו ניתן לעשות עם גויים בארץ ישראל!

אח"כ מלמדת אותנו התורה מה לעשות 'אם לא תשלים עמך'. כמובן שהתורה לא מזכירה כאן "חפים מפשע", ודאי לא הרג של חיילינו כדי לא לפגוע באותם "חפים מפשע".

אין ללמוד ממעשים שנעשו בגלות בין הגויים -או אפילו באר"ק בזמן שלא היתה ידינו תקיפה- למצבנו היום בחסדי ה', כאשר יש לנו את האפשרויות לנהוג כפי ציווי תורתנו הקדושה.

לפני שעם ישראל נכנסים לארץ ישראל לכבושה מידי הגויים, מזהירה התורה כי קודם כל יש לקרא להם לשלום. הזכרנו כבר בעבר מספר פעמים את נגעי התרבות המערבית בהם נכשלים כל מיני "יפי נפש". אלה מרבים לרחם על אויבינו, ומסבירים כמה צריך לרחם עליהם ולהרגיש בצערם.

לצערנו, בשנים האחרונות ניתן לשמוע גם יהודים יראים ושלמים העוסקים בתורה הנכשלים בכך. לפני קצת פחות משלש שנים בעיצומה של המלחמה, נכנסו כמה חיילים לבית תיפלה של הגרועים שבאויבינו, ובמקום בו קראו אנשי הדת שלהם להשמיד את היהודים, קראו אותם חיילים יהודים פסוק **שמע ישראל**. כמובן שמיד קפצו כל מיני רשעים וזעקו על "חוסר הרגישות". גם על מי שלא חונק בדרך התורה, לא שייך להבין כיצד משמיע דברי הבל כאלה. אך באותם ימים נשמע גם קול של כמה יהודים שומרי תורה ומצוות שצעקו על חוסר הרגישות כלפי אותם אויבים המחנכים את בניהם להרוג כל

גרסא דינקותא

ראשית, רוב ככל המצוות הנלמדות בפרשות הנקראות בחדש אלול, נלמדות בפרשות אחרות הנקראות במשך השנה. מסיבה זו, בחדש אלול ותשרי אפשר להתמקד פחות בענייני הפרשה (ובלא"ה לא עוברים אתם על כל הפרשה). וכך יש יותר זמן להקדיש ללימוד ענייני דיומא ומעשה בראשית.

ענייני דיומא: את ענייני דיומא מחלקים לארבעה חלקים, חלק אחד בכל שבוע: א. ענייני חדש אלול (מעניין העגל והלאה). ב. ראש השנה. ג. עש"ת ויוה"כ. ד. חג הסוכות. כמובן שסמוך לראש השנה יש למצא זמן מתאים לחזור בקצרה על ענייני ר"ה, וכן בין ר"ה ליו"כ, לחזור על ענייני יוה"כ וסוכות.

מעשה בראשית: את סיפור מעשה בראשית מחלקים לכמה חלקים: שבוע א': ימים ראשון שני ושלישי. ב. ימים רביעי חמישי וששי. ג. שבת וענייניה. בשבוע שבין ר"ה ליו"כ אפשר ללמד על עניין חטא עץ הדעת (הנושא מתאים גם לעניין התשובה). בשנים בהן יש זמן מספיק בשבוע שאחרי חג הסוכות (כמו בשנה הבעל"ט), אפשר לחזור בקצרה על כל מעשה בראשית, וללמוד גם על קין והבל.

וכמו שהקדמתי, הדבר שונה ממלמד למלמד וממוסד למוסד. כל אחד ישנה את השללן לפי התנאים.

בימים אלו מתחילים הילדים הרכים והנערים את שנת לימודם בתלמודי התורה. כמי שעוסק שנים רבות בתחום לימוד התינוקות בגיל הרך, אעיר כאן כמה הערות הנוגעות לסדר הלימוד בימים אלו:

ענייני דיומא: יש גננות ומלמדים שמשום מה, מרבים ללמד על ראש השנה ויום כיפור במהלך חדש אלול, אך על חג הסוכות ושמני עצרת מלמדים רק ממש סמוך ליום כיפור. בין יו"כ לסוכות לא מתקיימים לימודים ברוב המוסדות. כך יוצא שילדים בגיל הרך כמעט לא לומדים על חג הסוכות (עכ"פ לא באותה מידה בה למדו על חדש אלול, ר"ה ויוה"כ ועש"ת). כנראה שהסיבה לכך היא הזמן הרב שיש עד חג הסוכות.

מעשה בראשית: עניין נוסף חשוב מאד אותו נוטים לפעמים להפסיד: לימוד מעשה בראשית, שהוא ממש מיסודי האמונה. פרשת בראשית נקראת סמוך לחג הסוכות. בשנה כמו השנה הבעל"ט יש מספר ימים ללמד על מעשה בראשית, אך ברוב השנים אין זמן כל כך. באף מקום לא מפסידי ח"ו את לימוד מעשה בראשית, אך פעמים רבות נמשך לימוד העניין גם בשבוע שאחרי, פעמים על חשבון פרשת נח.

הצעה: למעשה, בכל מוסד יש את התנאים שלו, ולא שייך לתת בזה כללים. אכתוב כאן את הסדר בו אני נוהג, וכל מלמד או גננת יוכלו להתאים זאת לפי התנאים שלהם.

השבוע זכיתי בס"ד להוציא עלון נוסף לכבוד ר"ח אלול והימים הנוראים. בעלון התייחסתי גם לעניין ככל אשר יורוך והמסתעף. **אי"ה בעלון הבא נעסוק גם בענייני ראש השנה הבעל"ט** בעלונין שאחרינו נעסוק אי"ה בענייני יוה"כ וענייני חג הסוכות

להערות והארות בענייני העלון:

יחזקת נוימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com. וכן בקו התורה והמצוה 0773541079. ניתן לתרום (גם הנצחות לע"נ, להעלאת, וכד') בעמדות מדרים פלוס: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחבורים'.

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב'):

שופטים: מנחה בחול: 7:15. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 6:35. שחרית בשב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 7:50.

כי תצא: מנחה בחול: 7:05. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 6:30. ערבית מוצש"ק: 7:45.

יבנה המקדש: ראה: כהונה: **הפה** לויה: **שובאל**. השיר: **הזיו לך ואז ישיר**. מסכת שבת: יג. כי תצא: כ'. **ישבאב** ל': **מתתיהו**.